

WATEROPLEIDINGEN
IN 25 JAAR
GROOTSTE OPLEIDER
WATERSECTOR

'Docenten
komen
uit de
praktijk,
dat is de
kracht'

TEKST DORINE VAN KESTEREN
ILLUSTRATIE RONALD KOOPMANS
BEELD ISTOCKPHOTO E.A.

W

'ONZE
STRATEGIE
IS OM HET
JUISTE
AANBOD VAN
DE JUISTE
KWALITEIT
SAMEN TE
STELLEN:
VAN VMBO
TOT EN MET
UNIVERSITAIR
NIVEAU'

Wateropleidingen bestaat 25 jaar. In die tijd heeft het instituut zich ontwikkeld tot de grootste opleider van de sector. Tegelijk zijn de waterproblemen complexer geworden en is het besef doorgedrongen dat leren na school doorgaat. Directeur Agnes Maenhout blikt terug én vooruit.

Het overgrote deel van de 25 jaar die Wateropleidingen bestaat, was directeur Agnes Maenhout er ook bij. Maar liefst 22,5 jaar, om precies te zijn. Als geen ander kent zij dus de watersector en zijn opleidingsbehoeften. Het grootste verschil ten opzichte van de begintijd? Beslist: "De wateropgaven in Nederland en de wereld zijn complexer geworden – en daarmee het belang van goed opgeleide professionals nóg groter. Ik merk ook dat water de laatste jaren veel meer maatschappelijke aandacht krijgt. Toen ik net directeur was van Wateropleidingen en op verjaardagen vertelde wat ik deed, zei mensen dat vaak niet zoveel. Tegenwoordig beginnen zij direct over het klimaat, droogte, heftige buien, migratie, overstromingen, dijken, waterkwaliteit..."

Het begon in 1994 met zo'n twintig opleidingen en cursussen, maar inmiddels staan er meer dan honderd in de catalogus van Wateropleidingen. Van dijktechniek tot drinkwaterdistributie tot rioleringstechniek en geohydrologie. Daarnaast verzorgt het

Agnes Maenhout

instituut jaarlijks ruim honderd maatwerkopdrachten, waarbij de trainingen specifiek worden toegesneden op de opdrachtgevers: waterschappen, drinkwaterbedrijven, Rijkswaterstaat, gemeenten, provincies, adviesbureaus en aannemers. Maenhout: "Ons aanbod is door de jaren heen groter, breder en diepgaander geworden."

Leven lang leren

Houd je waterkennis op peil, is het credo van Wateropleidingen. Dat past bij het breed gedragen, door de overheid en sociale partners gepropageerde 'leven lang leren'. Volgens Maenhout is dit urgenter dan ooit. "De startende waterprofessionals van nu hebben een werkzaam leven van meer dan veertig jaar voor de boeg. Tijdens deze periode zullen hun werkzaamheden onherroepelijk veranderen, net zoals de eisen >

> 50.179
cursisten
in 25 jaar

die aan hen worden gesteld. Dat betekent dat zij hun kennis en vaardigheden permanent moeten blijven ontwikkelen. De tijd dat middelbare school en vervolgopleiding voldoende waren voor de rest van het leven, is definitief voorbij.”

Ook waterorganisaties als geheel willen up-to-date blijven. Dat moet ook wel, om in te spelen op de voortschrijdende technologie en te voldoen aan de eisen van de internationaal concurrerende kenniseconomie. “Wij helpen organisaties bij het opstellen van een strategisch opleidingsplan. Hierin leggen we de leervormen, planning, het budget en de binnen de organisatie beschikbare informatiebronnen vast. Met zo'n plan kan de organisatie snel inspelen op veranderingen, nu en in de toekomst. Bovendien krijgt zij gemotiveerde, competente, flexibele en betrokken medewerkers – onmisbaar om de organisatiedoelen te halen.”

Cocreatie

Wateropleidingen biedt zowel langere opleidingen aan – maximaal dertig bijeenkomsten verspreid over een jaar – als korte cursussen van één tot vijf dagen. Aan de langere opleidingen zijn een diploma en meerdere toetsmomenten verbonden, zoals examens, werkstukken en presentaties. Wateropleidingen ontwerpt het aanbod samen met haar opdrachtgevers, docenten en cursisten: de gehele watersector, kortom. “Onze opleidingen zijn een cocreatie van onze onderwijskundigen en professionals uit de sector. Dat is onze manier om te zorgen dat zij aansluiten bij de behoeften van de praktijk. Essentieel, want opleiden is vooral zinvol als de nieuwe kennis en vaardigheden direct toepasbaar zijn in de dagelijkse werkpraktijk.”

Dat is ook de reden dat alle docenten afkomstig zijn uit de waterpraktijk: zij werken onder meer bij drinkwaterbedrijven, waterschappen en adviesbureaus of zijn zelfstandig consultant. “Deze mensen weten wat er speelt in de sector en in hun vakgebied, hebben eerstehands kennis en ervaring, spreken dezelfde taal als de cursisten en hebben het lef om hun best practices én worst practices te delen. Leg die casussen maar uit: waarom deugt de waterkwaliteit niet, werkt een zuiveringsproces niet, wordt een beleidsvoornemen afgeschoten? Van fouten leer je immers vaak het meest.”

Maar niet iedereen die inhoudelijk sterk is, is per definitie een goede leraar, toch? “Alle beginnende docenten krijgen een didactische training en hun lessen worden geobserveerd en geëvalueerd. Indien nodig zetten we een verbetertraject en persoonlijke coaching in. Maar natuurlijk is het in die 25 jaar weleens voorgekomen dat we afscheid van een docent moesten nemen.”

Zelfvoorzienend

Qua rechtsvorm is Wateropleidingen een stichting, die met oprichters als het Koninklijk Nederlands Waternetwerk, Vewin en KWR Waterresearch diep is verankerd in de waterwereld. Maenhout merkt dat dit in de praktijk nog weleens het misverstand oproept dat haar instituut wordt gesubsidieerd. “Maar niets is minder waar: wij moeten al onze opdrachten uit de markt betrekken. Eigenlijk zijn we dus een bedrijf zonder winstoogmerk. Dat is niet altijd even gemakkelijk. Zo kunnen wij wel vinden dat we een prachtige opleiding aanbieden, maar als er geen afnemers zijn, houdt het op. We moeten ook altijd balanceren tussen de wens van klanten om in hun medewerkers te investeren, en de wens dat een opleiding naast het werk niet al te veel tijd mag kosten. Vroeger werden mensen vaak gestuurd door hun leidinggevende, maar vandaag de dag is HR er ook vaak bij betrokken. Omdat die mensen logischerwijs inhoudelijk vaak wat minder zijn ingevoerd, moeten we extra scherp zijn in de >

8%<
van de
cursisten
is vrouw

John Martens, opleidingsadviseur Hoogheemraadschap Rijnland
‘Altijd goede vakmensen voor de klas’

“Hoogheemraadschap Rijnland organiseert sinds 2014 zelf het onderwijs voor onze achthonderd medewerkers. De Aquademie kwam voort uit de wens om opleiding en ontwikkeling centraal te regelen in de organisatie. Bovendien past een interne onderwijsacademie bij de medewerkers van nu, die zelf de regie willen voeren over hun loopbaan en ontwikkeling. Vakmanschap is essentieel in een technische werkomgeving als de onze. Niet alleen omdat de ontwikkelingen zo snel gaan, maar ook omdat inwoners en bedrijven dat verwachten. Met Wateropleidingen hebben wij een groot contract afgesloten. Het begon met de wettelijk verplichte veiligheidskursussen, maar inmiddels gaat het om het complete pakket aan water- en techniekopleidingen. Wateropleidingen is natuurlijk hofleverancier op dit gebied en ook groot kenner

van waterschappen en de wereld waarin wij werken. Wij nemen zogeheten incompany cursussen af: de opleidingen uit het aanbod van Wateropleidingen worden aangepast aan onze persoonlijke wensen. Alle cursussen worden klassikaal gegeven in onze eigen gebouw, door docenten van Wateropleidingen. Daarnaast hebben de medewerkers toegang tot een online leeromgeving. Daar kunnen zij zich inschrijven voor de opleidingen en cursussen en wordt geregistreerd welke opleidingen en cursussen zij hebben gevolgd. De kwaliteit van het opleidingsaanbod is hoog, zonder meer. Wateropleidingen slaagt er altijd in om goede vakmensen voor de klas te zetten. Ik vind het ook goed dat ze de laatste jaren, na enige aarzeling, de stap naar e-learning hebben gezet. In de digitale wereld moet het onderwijs met zijn tijd meegaan.”

‘MOMENTEEL
MAKEN WE
GEBRUIK VAN
BLENDED
LEARNING’

Dennis Rijnbende, bedrijfsleider rzwi Waterschap Aa en Maas

'Het is wel aanpoten'

"Een klein jaar ben ik nu bedrijfsleider van een van de rioolwaterzuiveringsinstallaties van waterschap Aa en Maas. Hiervoor heb ik vooral in de drinkwaterwereld gewerkt, onder andere bij Brabant Water. Een deel van de relevante kennis voor mijn huidige functie heb ik opgedaan tijdens mijn opleiding aan de HTS, maar dat is natuurlijk al even geleden. Daarom volg ik momenteel de eenjarige opleiding uitgebreide techniek afvalwater zuiveren bij Wateropleidingen. Het is goed om alle vakspecifieke termen en inhoudelijke kennis weer voorbij

zien te komen, hoewel er ook 'o ja'-momentjes zijn. Alle opleidingen hebben een goede balans tussen theorie en praktijk. Het geleerde is de volgende dag direct toepasbaar op de werkvloer, bij wijze van spreken. Een voordeel is ook dat je met mensen in de klas zit die vergelijkbaar werk doen bij andere bedrijven of waterschappen. Het is heel nuttig om te zien dat zij dezelfde problemen anders aanpakken, vanuit een andere filosofie of andere organisatiestructuur. Het grappige is dat ik ook jarenlang docent ben geweest bij Wateroplei-

dingen. Bij de basisopleiding drinkwaterproductie verzorgde ik onder meer de module over winning. Daar ga ik mee stoppen, omdat ik nu niet meer dagelijks met de drinkwaterpraktijk te maken heb. Als voormalig docent zit ik anders in de klas; ik ken de verschillende manieren om de stof over te brengen. Het is wel jammer dat de opleiding die ik nu volg minder contacturen heeft dan de basisopleiding drinkwaterproductie, terwijl de zwaarte vergelijkbaar is. Wat zij in zes tot zeven uur per week doen, doen wij in twee uur. Dat is dus wel aanpoten."

Antal Zuurman, consultant urban water gemeente Nijmegen

'Nu kan ik meedenken, vragen stellen'

"Tijdens mijn vooropleiding aan de HTS heb ik niet veel specifieke rioleringskennis opgedaan. De basiscursus riolering van Wateropleidingen heeft mij bijgespijkerd over ontwerp, beheer, onderhoud en beleid. Deze cursus is letterlijk basiskennis voor iedereen in Nederland die werkt in dit vakgebied. Als je gaat solliciteren en je hebt deze opleiding nog niet gevolgd, is het vaak de bedoeling dat je dit op korte termijn alsnog gaat doen. Later heb ik ook nog een opleiding over aquatische ecologie gevolgd. Dat gaf mij de kans om te kunnen snappen welke metingen het waterschap doet in ons oppervlak-

tewater en welke beleidskeuzes het maakt rond waterkwaliteit. Nu kan ik meedenken, vragen stellen - ik ben meer een volwaardige kennispartner. Sinds 2016 ben ik ook docent. Er kwam een plekje open bij de opleiding Regenwatervoorziening - inmiddels omgevormd tot klimaatadaptatie in de stad. Dus dan gaat het over afkoppeling van het rioleringsstelsel, maar ook hittestress en het deltaplan ruimtelijke adaptatie. Het mooiste aan lesgeven is dat je de cursisten ziet groeien. We doen ook altijd veldbezoeken, en ik vind het prachtig als 'mijn' cursisten dan lastige vragen stellen

aan de rondleider. Dan denk ik: ha, jullie hebben het echt begrepen. De kracht van Wateropleidingen is dat de docenten direct uit de praktijk komen. Dat is de enige manier om je voeling met het vakgebied op peil te houden. 'Met de voeten in de klei staan' is immers wat anders dan je vakliteratuur bijhouden. De lesstof landt vaak pas echt als je verhalen vertelt. En die verhalen doe je op, juist, in de praktijk. Eigenlijk zie ik Wateropleidingen als een soort gilde, met leermeesters en leerlingen die allemaal in hetzelfde vak zitten, kennis en ervaring uitwisselen en samen groeien in hun vak."

>802< verschillende docenten door de jaren heen

motivatie van de duur van de opleidingen en het bijbehorende kostenplaatje." De laatste jaren zijn er meer kapers op de kust gekomen, vertelt Maenhout. "Om te overleven in de commerciële opleidingswereld, moet je je onderscheiden. Onze strategie is om het juiste aanbod van de juiste kwaliteit samen te stellen, door en voor professionals, over de volle breedte: van vmbo tot en met universitair niveau." Maar uiteindelijk draait het volgens haar om vertrouwen. "Het vertrouwen van opdrachtgevers dat je je werk goed doet, zodat je hun kostbaarste asset - de medewerkers - mag opleiden. Dit moet je opbouwen bij alle verschillende pijlers van de watersector: drinkwater, waterbeheer, riolering, infrastructuur, toezicht en handhaving. En vertrouwen vraagt permanent onderhoud."

Multidisciplinair

De komende jaren blijft Wateropleidingen niet stilstaan. De wateropgaven van de toekomst, zoals het teveel aan water, het tekort aan water en de waterkwaliteit, vragen een multidisciplinaire aanpak, stelt Maenhout. Dit vertaalt zich in het opleidingsaanbod. "Ons vakgebied heeft generalisten én specialisten nodig. Het is belangrijk dat zij elkaar letterlijk en figuurlijk verstaan. Ook generalisten komen op een zeker moment voor een probleem te staan waarvoor ze de diepte in moeten. En specialisten worden geacht over de grenzen van hun eigen vakgebied te kijken en hun kennis te delen met anderen. Als opleider moeten wij dus zowel brede als diepgaande kennis blijven aanbieden. Nieuwe titels zullen naar

verwachting gaan over klimaatadaptatie, de Omgevingswet, waterveiligheid, circulariteit in de waterketen, gezondheid en databeheer."

Wateropleidingen blijft niet alleen nadenken over de inhoud, maar ook over de leervormen, zegt Maenhout. "Momenteel maken we gebruik van *blended learning*: een mengvorm van fysieke lesdagen en e-learning. Het blijkt namelijk dat inspirerende bijeenkomsten onder leiding van een docent voor de meeste cursisten toch een duidelijke meerwaarde hebben. Pas geleden hebben we het zogeheten atelier gelanceerd: een soort werkplaats waar de deelnemers werken aan eigen casussen rond een bepaald thema en waar discussies en creativiteit opborrelen, bijvoorbeeld over data of contracten."

En haar persoonlijke toekomst? Hoe lang wil Maenhout nog de scepter zwaaien bij het opleidingsinstituut? "Wateropleidingen zie ik als mijn kind. Door de jaren heen heb ik altijd aan jobcarving gedaan, waardoor mijn werk geenszins saai is geworden. Relatiebeheer, nieuwe titels opzetten, bedrijfsanalyses maken, de organisatie leiden... En de laatste tijd houd ik me veel bezig met de World Water Academy, onze internationale tak waarmee we wereldwijd praktische waterexpertise willen delen." Ze besluit: "De waterwereld mag trots zijn op haar eigen trainingsinstituut. Daarmee wordt de sector aantrekkelijk voor jongeren, omdat die - als ik even mag generaliseren - geïnteresseerd zijn in maatschappelijk relevant werk én zichzelf willen blijven ontwikkelen. En dat is hard nodig, omdat we alleen met genoeg goede mensen de mondiale waterproblemen het hoofd kunnen bieden." •

'HET GAAT OM
VERTROUWEN
EN DAT VRAAGT
OM PERMANENT
ONDERHOUD'

Meer dan
250<
actieve
docenten
op dit
moment

3,9<
is het
gemiddelde
cijfer dat
cursisten
geven aan
Water-
opleidingen
(op een schaal
van 1 tot 5)